

Hrvatska dječja kinematografija 70-ih i 80-ih godina, za djecu

Marušić, Ida

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:312472>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**Učiteljski fakultet sveučilišta u Zagrebu
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje**

Odsjek u Čakovcu

IDA MARUŠIĆ

**HRVATSKA KINEMATOGRAFIJA
SEDAMDESETIH I OSAMDESETIH GODINA ZA DJECU**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: Astrid Nox, prof., pred.

Čakovec, 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	I
SUMMARY	II
1. UVOD.....	1
2. FILM I FILMSKI RODOVI.....	2
3. RAZVOJ KINEMATOGRAFIJE U HRVATSKOJ.....	3
3.1. KLASIČNO RAZDOBLJE HRVATSKOGA FILMA.....	4
3.2. AUTORSKI I ŽANROVSKI FILMOVI ŠEZDESETIH GODINA.....	5
3.3. AUTORSKI, MODERNISTIČKI I ŽANROVSKI FILM SEDAMDESETIH...	5
3.4. OSAMDESETE.....	6
4. ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOGA FILMA.....	7
5. CJELOVEČERNJI CRTANI FILMOVI.....	9
6. FILM ZA DJECU.....	10
7. HRVATSKI FILMOVI ZA DJECU SEDAMDESETIH I OSAMDESETIH GODINA .	11
7.1. DRUŽBA PERE KVRŽICE.....	11
7.2. VLAK U SNIJEGU.....	12
7.3. VUK SAMOTNJAK.....	13
7.4. ZLATKO GRGIĆ, MAXI CAT I PROFESOR BALTAZAR.....	14
7.5. TAJNA STAROG TAVANA.....	16
7.6. ČUDESNA ŠUMA.....	17
8. ZAKLJUČAK.....	20
LITERATURA.....	21
POPIS ILUSTRACIJA.....	22
FILMOGRAFIJA.....	23

SAŽETAK

U današnjoj zapadnjačkoj kulturi mediji su sveprisutni. Oni su nam glavni izvor informacija, no u isto su vrijeme i izvor zabave. Film je jedan od njih. Tema ovog rada je hrvatska kinematografija za djecu u razdoblju sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća. Zašto baš kinematografija za djecu? Upravo zato što je u svijetu hrvatska kinematografija bila poznata po filmovima namijenjenima djeci. Da bismo mogli govoriti o filmu, važno je upoznati se sa samim filmom i njegovom definicijom, te razlikovati filmske rodove, vrste i izražajna sredstva. Naravno, povijest kinematografije na našim prostorima nije počela produkcijom filmova za djecu, stoga će ovdje biti riječi i o samim počecima hrvatske i jugoslavenske kinematografije te o hrvatskim filmovima pedesetih, šezdesetih i sedamdesetih godina koji su tada većinom namijenjeni odrasloj publici. U radu se bavim i Zagrebačkom školom crtanog film koja je predstavljala glavnu prekretnicu u početku kinematografije za djecu. Međutim, Zagrebačka škola crtanog filma nije producirala filmove isključivo namijenjene djeci, stoga je važno definirati razliku između dječjeg filma, filma o djeci i filma za djecu. Rad nudi pregled glavnih aktera i najutjecajnijih autora Zagrebačke škole crtanog filma od Nikole Kostelca i njegove *Crvenkapice* iz 1955. (hrvatskog prvog crtanog filma u boji) pa sve do prvog cjelovečernjeg filma *Čudesna šuma* (1986.) redatelja Milana Blažekovića, te pregled najutjecajnijih hrvatskih filmova za djecu 70-ih i 80-ih godina i njihov tijek stvaranja. U zaključku rada iznosi se usporedba spomenutih starijih i suvremenih filmova za djecu.

Ključne riječi: film, kinematografija, Zagrebačka škola crtanog filma, kinematografija za djecu.

SUMMARY

In the modern western culture, the media is everywhere. They are our main source of information, but at the same time they are a source of entertainment. The film is one of them. This final thesis is primarily focused on Croatian cinematography for children in the period of the 70's and 80's of the 20th century. Why specifically cinematography for children? It's because Croatian cinematography was known worldwide for films intended for children. In order to be able to talk about film, it is important to make ourselves familiar with the film itself and its definition, and make a differentiate between film genres, types and means of expression. Of course, the history of Croatian cinematography did not begin with the production of children's films, so here we will talk about the very beginnings of Croatian and Yugoslav cinematography and also about Croatian films of the fifties, sixties and seventies, which were mainly intended for adults. The thesis focuses on Zagreb School of Animated Films, which represented the main milestone in the beginning of cinematography for children. However the Zagreb School of Animated Films did not produce films exclusively for children. Therefore, it's important to know the difference between children's films, films about children and films that are appropriate for children. The thesis offers an overview of the most prominent and influential authors of Zagreb School of Animated Films and their masterpieces, from Nikola Kostelac and his *Little Red Riding Hood* from 1955. (the first Croatian color film) to the first feature-length film *The Wonderful Forest* from 1986. directed by Milan Blažeković. It also gives an overview of the most influential Croatian films for children in the 70's and 80's.

Key words: film, cinematography, Zagreb School of Animated Films, cinematography for children

1. UVOD

Svakodnevni život uključuje razne medije, a jedan od njih je film. Već kao djeca izloženi smo filmu i filmskom stvaralaštvu. Počevši s jednostavnim crtanim filmovima, mali se gledatelji razvijaju do sposobnih za gledanje svih filmskih rodova. Napretkom tehnologije, vrsta i broj filmova povećali su se i napredovali kroz desetljeća. U ovom radu primarno će biti govora o hrvatskim filmovima za djecu 70-ih i 80-ih godina 20. stoljeća. Prethodno je važno dati okvir o filmu počevši od same definicije filma i njegovih rodova te kratak povijesni pregled razvoja kinematografije na prostoru Jugoslavije i stvaranja Zagrebačke škole crtanog filma. To će dovesti i do opisa dječjeg shvaćanja filma, te opisa i popisa najutjecajnijih filmova za djecu koji su nastali u ova dva desetljeća hrvatske kinematografije.

2. FILM I FILMSKI RODOVI

Riječ "film" upotrebljava se oko 1000. godine, a tada je predstavljala tanku kožicu, membranu koja je mogla biti biljna ili životinjska. U 16. stoljeću film je imao značenje tanke kožice koja stvara prevlaku kojom se nešto prekriva, a u 17. stoljeću predstavlja bilo kakvu tanku kožicu ili prevlaku koja je napravljena od nekog materijala. Tek se je u 19. stoljeću riječ film koristila kao naziv za filmsku vrpcu, no danas riječ film koristimo misleći na dovršeno filmsko djelo ili na dovršeni filmski rad. Filmski rad može biti i najmanja snimka koja se publici može prikazati u kinematografu ili primjerice na zidu sobe. Film je zapravo dovršeni proizvod tehničkog postupka u cjelini.

U radu će se spominjati: igrani film, animirani film i njegova vrsta crtani film. Za igrani film potrebno je naglasiti da je to filmski rod kojim se želi prikazati fiksijske svjetove i zbivanja. To je film u kojemu je razrađena priča koja se ostvaruje naracijom i likovima, njihovim međusobnim odnosima i odnosima s okolinom. Likove glume profesionalni glumci i priča se odvija prema scenariju. Igrani film je najpopularnija filmska vrsta i sadrži najviše žanrova.

Animirani film je film koji je proizveden tehnikom animacije, to jest uporabom različitih materijala (crteži, lutke, plastelin, pijesak itd.). Crtani film se doduše razlikuje po tome što je to fotografska reprodukcija crteža kojima je pokret dan tehnikom animacije, a još je pridodan i zvuk. Crtani film nastaje snimanjem niza crteža koji prikazuju pokrete. Snima se crtež po crtež, a svaki crtež prikazuje precizno preračunatu fazu cijelog sljedećeg pokreta. Kada ti snimljeni crteži "projure" brzinom od dvadeset i četiri kvadrata, odnosno crteža, u sekundi oni će se pokretati u našoj percepciji, iako je svaki od tih crteža na vrpici statičan. ¹

¹ Peterlić, A. (2000). Osnove teorije filma. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

3. RAZVOJ KINEMATOGRAFIJE U HRVATSKOJ

Prva dokazana filmska projekcija na području Hrvatske održala se u Zagrebu 1896. godine u dvorani *Kola*. Dokumentarnih filmova bilo je i ranije, no prvim hrvatskim igranim filmom smatra se film *Brcko u Zagrebu* iz 1917. godine kojeg je režirao Antun Mazovčić prema scenariju redatelja Arnošta Grunda, koji je glumio i naslovnog junaka ovoga filma.

U počecima našega igranog filma dominirao je primitivni stil. Primitivni stil je obilježen montažnom razradom prizora, dominacijom tabola i statičnih frontalnih prikaza cijelih zbivanja u jednome kadru koji omogućuje gledatelju kao da se nalazi u kazalištu, ali bez naglašavanja dubine prostora. Pri snimanju filma *Brcko u Zagrebu* upravo je značajan primitivan stil, ali koristi se i klasičan fabulirani stil nijemoga filma koji je bio uočen u tadašnjem kinooperateru hrvatskih i drugih austro-ugarskih gradova. Osim Antuna Mazovčića i Arnošta Grunda, važno je spomenuti još neke značajne redatelje: Alfred Grünhut, Robert Staerk, Heinz Hanus, Aleksandar Vereščagin, Franjo Ledić i Đuka Berkeš.

Prvi hrvatski autor igranih filmova koji su bili umjetnički vrjedniji bio je već spomenuti Oktavijan Miletić koji je filmu posvetio najveći dio svoje umjetničke karijere, a bio je prisutan i u snimanju prvih hrvatskih igranih filmova, pa tako i *Brcka*. Oktavijan je dolazio iz veoma ugledne i moćne obitelji i bio je sin kazališnog predsjednika Društva hrvatskih književnika Stjepana Miletića. Njegov otac Stjepan doveo je i samoga Arnošta Grunda u Zagreb, što je bio veliki pothvat s obzirom na to da je Arnošt rođen i školovan u Pragu. Dovevši Arnošta u Zagreb, Stjepan je tako zadobio ne samo kazalište, nego i hrvatsku kinematografiju te je Oktavijan vrlo rano stupio u svijet filmskih produkcija i filmskih djelatnika, ne samo kod nas već i u Austriji. Oktavijanov popularni dokumentarac *Zagreb u svjetlu velegrada* važan je zbog iznimnog žanra simfonije velegrada, a inspiracija za ovaj dokumentarac dolazi od Waltera Ruttmanna i njegovog dokumentarca *Berlin - simfonija velegrada*. Uz dokumentarac *Zagreb u svjetlu velegrada* značajn je i Miletićev igrani film *Šešir* koji se smatra prvim hrvatskim zvučnim igranim filmom. U njemu nema dijaloga jer je

snimljen nijemom tehnologijom i kasnije je na filmsku vrpcu snimljena glazba, što nije presudno za definiciju zvučnog filma, ali ako je zvuk snimljen na vrpcu tada možemo reći da je film zvučni.²

3.1. KLASIČNO RAZDOBLJE HRVATSKOGA FILMA

U drugoj polovici četrdesetih godina socijalistička Jugoslavija počela je sa stvaranjem novih, vrhunskih i tehnički naprednih izrađenih filmova koji su bili popularni i kasnije u svim naraštajima do te mjere da se pedesete nazivaju klasičnim razdobljem hrvatskoga filma. Ovo razdoblje se zove klasičnim zato što "klasika" podrazumijeva pregledan i jasan stil koji ima odlike klasičnog fabularnog stila i koji više nikada kasnije neće biti toliko jak i dominantan u hrvatskom filmu.

Klasičnost u ovom razdoblju obilježava i festival u Puli (1954.) koji je bio namijenjen komunikaciji u kinematografiji u socijalističkoj Jugoslaviji.

Povjesničar Volk tvrdi kako je *Plavi 9* (1950.) redatelja Kreše Golika prva jugoslavenska komedija koja je nastala pod utjecajem čeških komedija. *Plavi 9* bio je žanrovski orijentiran film, no jaču i znatniju žanrovsku orijentaciju u klasičnom razdoblju imali su filmovi Branka Bauera, najboljega hrvatskog redatelja ovoga vremena. Bauer se nakon nekoliko kratkih filmova proslavio i dječjim filmovima, kao što su: *Sinji galeb* (1953.) i *Milioni na otoku* (1955.) Nakon okušaja u dječjim filmovima Bauer se okrenuo i stvaranju jačih žanrovskih filmova, a tu se istaknuo i film *Ne okreći se sine* (1956.). Ovaj film smatra se najboljim partizanskim filmom svih vremena. Još jedna Bauerova melodrama koja je postigla veliki uspjeh, doduše samo kod publike, bio je film pod nazivom *Samo ljudi* (1957.) To je jedna romantična priča o ljubavi između invalida i inženjera Bojkana, kojeg utjelovljuje glumac Milorad Margetić, i ratne sirotice Bube koju glumi Tamara Miletić. Bauer je kasnije u šezdesetima dospio na visoku poziciju kinematografije upravo zbog svojih modernističkih postupaka koji su u to vrijeme imali iznimnu umjetničku težinu i društveni utjecaj.³

^{2:3} Gilić, N. (2010). Uvod u povijest hrvatskog igranog filma – Zagreb: Leykam

3.2. AUTORSKI I ŽANROVSKI FILMOVI ŠEZDESETIH GODINA

Šezdesete godine u Jugoslaviji bile su obilježene modernističkim i autorskim stvaralaštvom, koji je zapravo suprotnost od producerske kinematografije. Dva poznata filma koja su se smjestila na početku ovoga desetljeća bili su: *Pustolov pred vratima* (1961.), redatelja Šime Šimatovića i film *Carevo novo ruho* (1961.) redatelja Ante Babaje. Babajin film je ipak bio uspješniji, iako je i on dočekaio neuspjeh s obzirom na to da publika nije bila naviknuta na novi stil u kojemu su se posebno isticali kostimi, boje i minimalistička scenografija. Među najboljim igranim filmovima ovoga razdoblja bio je i film *General i pravi čovjek* (1962.) Ovaj film je bio slovenska produkcija hrvatskoga slikara i pripadnika Zagrebačke škole crtanoga filma Vladimira Kristla. Film je naime bio zabranjen jer je general u jednoj sceni bio veoma nalik Josipu Brozu Titu.

Šezdesete godine su poznate i po već spomenutoj Zagrebačkoj školi crtanoga filma. Od filmova za djecu iz toga desetljeća važno je spomenuti *Izgublenu olovku*, film koji je dobio nagradu u Veneciji 1960. godine, a režirao ga je Fedor Škubonja, te film *Opasni put* koji također osvaja nagradu za film za djecu u Veneciji u režiji Mate Relje. Vatroslav Mimica bio je glavni i po broju i po kvaliteti ostvarenja u šezdesetima. Počeo je s animiranim filmovima još u kasnim pedesetima i tako režirao filmove *Samac* (1958.), *Inspektor se vratio kući!* (1959.) i *Mala kronika* (1962.).⁴

3.3. AUTORSKI, MODERNISTIČKI I ŽANROVSKI FILM SEDAMDESETIH

U sedamdesetima klasični stil u kinematografiji još uvijek djeluje, a još više se razvija modernizam, unatoč pritisku politike. Redatelj Tomislav Radić na početku ovoga desetljeća postiže veliki uspjeh kulturnim filmom *Živa istina* (1972.).

Sličnom modernističkom stilu sedamdesetih godina koristio se je i redatelj Rajko Grlić čiji je prvi cjelovečernji film bio drama pod nazivom *Kud puklo da puklo* (1974.).⁵

^{4;5} Gilić, N. (2010). Uvod u povijest hrvatskog igranog filma – Zagreb: Leykam

Redatelji koji su se proslavili u ovom desetljeću bili su još i: Vladimir Tadej s filmovima: *Hitler iz našeg sokaka* (1975.), *Hajdučka vremena* (1977.), *Pakleni otok* (1979.); Fadil Hadžić s djelima: *Idu dani* (1970.), *Lov na jelene* (1972.), *Novinar* (1979.); Krešo Golik ostvario je izuzetno veliki uspjeh kulturnim filmom: *Tko pjeva zlo ne misli* (1970.). Valja još spomenuti i Antuna Vrdoljaka i njegova djela kao što su: *U gori raste zelen bor* (1971.), *Deps* (1974.), *Mećava* (1977.), *Povratak* (1979.).⁶

3. 4. OSAMDESETE

Mnogo redatelja iz razdoblja sedamdesetih godina djelovalo je na hrvatsku kinematografiju i u osamdesetima. Tako je Rajko Grlić nastavio svoju karijeru filmovima: *Samo jednom se ljubi* (1981.), *U raljama života* (1984.), *Za sreću je potrebno troje* (1985.), *Đavolji raj – ono ljeto bijelih ruža* (1989.).

Vladimir Tadej se u ovom desetljeću proslavio filmovima: *Tajna starog tavana* (1984.), film kojeg ćemo još spomenuti kasnije u radu, i *Anticasanova* (1985.). Krešo Golik je svojim remek - djelom *Tko pjeva zlo ne misli* dosegao visoko mjesto u sedamdesetima, dok u osamdesetima nije imao veliki broj dostignuća, ali ističe se njegov film *Vila orhideja* (1988.). Filmovi Antuna Vrdoljaka: *Kiklop* (1982.) i *Glembajevi* (1988.) ostvarili su veliko postignuće u ovom desetljeću.

Filmovi koji su također postigli veliki uspjeh ovoga razdoblja su: *Luda kuća* (1980.), redatelja Ljubiše Ristića; *Mala pljačka vlaka* (1984.), *Oficir s ružom* (1987.) i *Krvopijci* (1989.) redatelja Dejana Šoraka; te *Ritam zločina* (1981.), *Treći ključ* (1983.), *San o ruži* (1986.), *Osuđeni* (1987.), *Čovjek koji je volio sprovode* (1989.) redatelja Zorana Tadića.⁷

^{6;7} https://hr.wikipedia.org/wiki/Dodatak:Popis_hrvatskih_filmova

4. ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOGA FILMA

Prije Zagrebačke škole crtanoga filma bilo je mnogo redatelja na području Jugoslavije koji su htjeli uspjeti kao Walt Disney. Disney je bio uzor mnogim našim redateljima koji su trebali početi sa stvaranjem svojih crtanih filmova. Između ostaloga je razloga i to što je redatelj satiričkoga lista „Kerempuh“, Fadil Hadžić okupljao nove potencijalne redatelje crtanoga filma i tražio od vlasti da se 1951. osnuje poduzeće za proizvodnju crtanoga filma, Duga-film. U Duga-filmu proizvedeno je pet filmova u godinu dana rada, a prije bankrota. Suradnici ovoga poduzeća nisu odustali baviti se animacijom. Neki od njih su nastavili u privatnom okruženju, dok su neki otišli u Zora-film. Upravo je u Zora-filmu izrađen naš prvi crtani film u boji 1955., *Crvenkapica*. Ne samo da je ovaj crtani bio prvi crtani film u boji, već je dobio i međunarodno priznanje. *Crvenkapicu* je režirao Nikola Kostelac.⁸

Zagreb-film se u svibnju 1958. predstavio međunarodnoj filmskoj javnosti na festivalu u Cannesu s čak sedam crtanih filmova i svih sedam je dobilo izvrsne kritike žirija. Kritičari su najviše isticali originalnost ovih filmova i odstupanje od klasičnoga Disneyjeva stila. Film s najviše originalnosti bio je film *Premijera* (1957.) režisera Nikole Kostelca. Važno je spomenuti i Dušana Vukotića koji se u Zagreb-filmu isticao pomalo didaktičkim filmovima namijenjenima djeci, ali nisu bili zanemareni ni kod odraslih, *Cowboy Jimmy* (1957.), *Čarobni zvuci* (1957.) i *Abra Kadabra* (1958.). Vatroslav Mimica proslavio se crtanim filmovima *Strašilo* (1957.) i *Happy end* (1958.). Kao što smo već spomenuli, Mimica je autor i crtanoga filma *Samac* kojim je osvojio nagradu „Zlatni lav“ na Mostri u Veneciji te tako postao prvi dobitnik međunarodne nagrade za hrvatski crtani film.⁹

Bilo je to zlatno razdoblje hrvatske animacije. Vladimir Kristl kao najradikalniji pripadnik škole svojim *Don Kihotom* (1961.) osvojio je mnoštvo priznanja na raznim festivalima. Prve nagrade s međunarodnih filmskih festivala samo su pristizale, no ona najbitnija i najvrjednija bila je Oscar 1962. za kratki animirani film, prvi koji je bio dodijeljen neameričkom crtanom filmu, a Zagreb ga je dobio za film *Surogat* (1961.) Dušana Vukotića. Vukotić je kraj svojih već

^{8:9} Škrabalo, Ivo (2008) Hrvatska filmska povijest ukratko (1896. – 2006.) – Zagreb: V.B.Z.

spomenutih didaktičkih filmova i *Surogata* stvorio još mnoštvo djela, kao što su: *Koncert za mašinsku pušku* (1959.), *Piccolo* (1960.), *Igra* (1962.), *Mrlja na savjesti* (1967.), *Opera cordis* (1969.). U ovim je filmovima Vukotić kombinirao žive igrane dijelove s animiranim, ali ni jedan od ovih filmova nije postigao takvu slavu kao *Surogat*, pa se tako Vukotić povremeno bavio i režiranjem igranih filmova.¹⁰

U drugom valu zlatnog doba Zagrebačke škole afirmirali su se autori Aleksandar Marks i Vladimir Jutriša. Njih su dvojica stvorila novi žanr: animirani horor. Neki od filmova toga žanra bili su: *Metamorfoza* (1964.), *Muha* (1966.), *Pauk* (1969.), *Crna ptica* (1980.). No Marks i Jutriša nisu režirali samo filmove toga žanra, već i one prikladnije djeci: *Moderna basna* (1964.), *Mrav dobra srca* (1965.), *Pčelica je rođena* (1970.).¹¹

U Zagrebačkoj školi crtanoga filma značajna je bila i pučka umjetnost, a njome se služio Zlatko Bourek za svoje filmove: *Kovačev šegrt* (1961.), *Kapetan Arbanas Marko* (1968.), *Bećarac* (1966.) i *Videl sem daljine meglene i kalne* (1964.). Također, jedan od najupornijih i najdugovječnijih profesionalaca animacije bio je Borivoj Dovniković-Bordo. Od njegova opširnog i velikog stvaralaštva, najpoznatiji su sljedeći filmovi: *Lutkica* (1961.), *Ceremonija* (1965.), *Znatizelja* (1966.), *Krek* (1967.), *Ljubitelji cvijeća* (1970.), *Putnik drugog razreda* (1974.), *Škola hodanja* (1978.) i *Jedan dan života* (1982.). Kao što je već spomenuto, redatelji u Zagrebačkoj školi bili su poznati po stvaranju originalnih filmova u anti-Disneyjevom stilu.¹²

Zlatko Grgić je pak svoja djela radio stilski bliže klasičnom američkom crtanom filmu: *Muzikalno prase* (1965.) i *Mali i veliki* (1966.). Grgić ima ogromno značenje za Zagrebačku školu. Naime, njegov *Izumitelj cipela* (1967.) poslužio je kao poticaj za najutjecajniju TV-seriju svih vremena za djecu, *Profesora Baltazara*. Od 1968. do 1970. režirao je čak pedeset i devet filmova. Uz Grgića, *Profesora Baltazara* režirali su još i Boris Kolar i Ante Zaninović. *Profesor Baltazar* je znanstvenik koji svojim domišljatim idejama i dobrotom pomaže stanovnicima Baltazar-grada. Upravo zbog dobroćudnosti ovoga lika, *Profesor Baltazar* je i danas, trideset godina kasnije, vrlo omiljen i drag crtani film djeci i odraslima.¹³

^{10; 11; 12; 13} Škrabalo, Ivo (2008) Hrvatska filmska povijest ukratko (1896. – 2006.) – Zagreb: V.B.Z.

Osim što je Boris Kolar bio jedan od režisera ove najgledanije TV-serije, posvetio se eksperimentiranju različitih žanrova u svojim djelima: dječjem žanru za film *Dječak i lopta* (1960.) ili pak edukativnom žanru kojemu primjerice pripada *Neman i vi* (1964.). Još jedan vrlo važan režiser Zagrebačke škole bio je i Nedeljko Dragić. On je prvi režiser koji je počeo raditi mini-filmove u trajanju od jedne do tri minute (*Per aspera ad astra*, 1969.). Ovom novom filmskom vrstom su se nakon Dragića, služili mnogi autori diljem svijeta. Ipak je u ovome žanru na našim prostorima najpopularniji i najuspješniji bio Milan Blažeković. Neki od njegovih poznatih mini-filmova bili su: *412-676*, *The End* (1969.), *Largo* (1970.), *Čovjek koji je morao pjevati* (1970.) i *Kolekcionar* (1971.).¹⁴

5. CJELOVEČERNJI CRTANI FILMOVI

Krajem sedamdesetih Zagrebačku školu je osvježio Joško Marušić svojim animiranim filmovima: *Iznutra i izvana* (1977.), *Perpetuo* (1978.), *Riblje oko* (1980.), *Neboder* (1981.) i mnogim drugima. U osamdesetima crtani filmovi nisu više nastajali samo u Zagrebačkoj školi, već je Studio-film 1984. ustrojio Croatia-film koje je bilo jedno od vodećih poduzeća na jugoslavenskom tržištu, a do tada je proizvelo više od dvadeset igranih filmova. To je dakako bila konkurencija Zagreb-filmu.¹⁵

Nakon što je proizvedeno nekoliko kratkih crtića mladih autora u Croatia-filmu, direktor Vladimir Terešak pronašao je američkoga producerskog partnera Fantasy Forest Inc. iz New Yorka za vrhunski projekt TV-serije iz kojeg je 1986. stvoren prvi cjelovečernji hrvatski animirani film, *Čudesna Šuma*. *Čudesna Šuma* nastala je prema knjizi *Kaktus bajke* Sunčane Škrinjarić. Redatelj i glavni ilustrator ovoga filma bio je Milan Blažeković. Čarobnjakov šešir sljedeći je dugometražni crtani film snimljen 1990. godine u suradnji između hrvatske produkcijske kuće Croatia Film i, također, američke Fantasy Forest.¹⁶

¹⁴; ¹⁵; ¹⁶ Škrabalo, Ivo (2008) Hrvatska filmska povijest ukratko (1896. – 2006.) – Zagreb: V.B.Z.

6. FILM ZA DJECU

Dječjim filmom se popularno naziva onaj namijenjen djeci, no zapravo je samo onaj čiji su autori djeca. Filmove za djecu rade profesionalni autori sa sviješću da je ciljana publika dijete do dvanaest godina. Takvi se filmovi često bave temama kao što su igra, škola, prijatelji, obitelj, poznate priče i bajke itd. Prvi svjetski poznat cjelovečernji animirani film za djecu je *Snjeguljica i sedam patuljaka* Walta Disneyja iz 1937. godine. Kako ističe Pialat: „Neprijeporno je da je Walt Disney uvijek radio za široku publiku; nastojalo se osobito od 1937. predstavljati filmove Walta Disneya kao prototip filmova za djecu. Zaista, izabrani sadržaji, karakter te tehnike čine se čudesno prilagođenima mladoj publici, ali ima uvijek nekih prizora ili osoba koje nisu prihvatljive za tu publiku.“ (1990).¹⁷

Slika 1. *Snjeguljica i sedam patuljaka* (1937.)

Izvor: <https://www.djecji-rodendani.com/clanci/snjeguljica-i-sedam-patuljaka>

Nisu samo animirani filmovi filmovi za djecu. Ima tu još žanrova: pustolovni filmovi o gusarima i piratima (*Krvavi kapetan*, *Crveni gusar*), pustolovni filmovi o kaubojima i Indijancima (brojne adaptacije romana Karla Maya), znanstveno-fantastični filmovi (brojne adaptacije romana Julesa Vernea). Nisu svi ti filmovi isključivo namijenjeni djeci, ali upravo zbog akcije, egzotičnih krajeva, tajnovitosti i svega onoga za čime djeca žude, ovakvi filmovi često pridobe njihovu pažnju. Dubravka Težak tvrdi "Prema tome, mogli bismo zaključiti da dječjem filmu pripadaju svi filmovi koji po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi, bilo da su svjesno namijenjeni djeci, bilo da ih autori nisu namijenili djeci, ali su ih ona prihvatila bolje nego odrasli." (1990: 21).

¹⁷ Težak, Dubravka (1990) Dječji junak u romanu i filmu – Zagreb: Školske novine

7. HRVATSKI FILMOVI ZA DJECU SEDAMDESETIH I OSAMDESETIH GODINA

U sedamdesetim godinama hrvatska kinematografija za djecu proizvela je neizmjereno više filmova za djecu nego u osamdesetima. Najznačajnija dva filma za djecu u ovom desetljeću bili su *Vlak u Snijegu* i *Družba Pere Kvržice*. Oba djela su adaptacije romana Mate Lovraka. Lovrak je, inspiriran stvarnim događajima, roman *Vlak u Snijegu* napisao 1931. godine. Lovrak je sam istaknuo: "Ništa nije izmišljeno. Ja sam tada, kao učitelj, poveo učenike svoga razreda na izlet u grad. Na povratku vlak se našao zatrpan snijegom. Ispričao sam događaj. Vlak u snijegu je sasvim istinita priča." (1993). Drugi njegov poznati roman za djecu je *Družba Pere Kvržice* objavljen samo dvije godine kasnije.¹⁸

7.1. DRUŽBA PERE KVRŽICE

Film *Družba Pere Kvržice* snimljen je 1970. godine, a redatelj ovoga filma je Vladimir Tadej.⁴ *Družba Pere Kvržice* govori o grupi prijatelja: Peri, Medi, Šilu i Milom Djetetu koji svojim zajedničkim trudom i upornošću žele obnoviti stari razrušeni mlin koji je uzrok razdora među mještanima. Vodenica nije u pogonu pa seljaci moraju koristiti parni mlin, što je u interesu vlasnika mlina. Spomenuti neustrašivi dječaci ujedine se u družbu, a glavni im je vođa Pero. Uz brojne probleme, opasnosti i pustolovine ova hrabra družba ne odustaje od svojeg nauma da obnove vodenicu i stari mlin. Glavne junake ovoga filma utjelovili su: Mladen Vasary (Pero), Zoran Havrle (Medo), Predrag Vuković (Šilo) te Boris Vujović (Milo Dijete). To je film o čvrstom prijateljstvu i snazi zajedništva i ne samo da ga vole djeca, već i odrasli uživaju u njemu.¹⁹

¹⁸ Težak, Dubravka (1993) *Vlak u snijegu i Družba Pere Kvržice* –Zagreb: Školska knjiga

¹⁹ <https://www.lektire.hr/druzba-pere-kvrzice>

Slika 2. Družba Pere Kvržice (1970.)

Izvor: <https://www.kinoeuropa.hr/arhiva/program/druzba-pere-kvrzice-133163>

Slika 3. Stari mlin iz filma Družba Pere Kvržice(1970.)

Izvor: <https://zlatnavrata.hr/dogadaj/druzba-pere-kvrzice/485>

7.2. VLAK U SNIJEGU

Sličnu poruku ima i film *Vlak u snijegu* snimljen 1976. godine, čiji je redatelj Mate Relja. Film počinje radnjom na selu, gdje djeca idu u školu i osnažuju zajedništvo osnivanjem razredne zadruge *Sloga*. Domaćin *Sloge* je Ljuban, no nisu svi u razredu zadovoljni tim odabirom. Ljubanovim vodstvom najviše je nezadovoljan Pero, što postaje razlogom nesuglasica među učenicima. Nakon što je razred osnovao zadrugu, učitelj ih je odlučio povesti na izlet u Zagreb. Pri povratku kući iz Zagreba, učitelj se razboli i u pismu zamoli Ljubana da pazi na razred dok se budu vozili vlakom. Ubrzo se dogodi nesreća zapinjanjem vlaka u gomili snijega. Unatoč nesuglasticama i svađama između Ljubana i Pere, zadruga se na kraju pokaže kao složnom te djeca zajedničkim

snagama riješe problem uz pomoć strojovođe, ložača, konduktera i drugih radnika. Na taj način uspiju razgrnuti snijeg i sigurno se vrate svojim kućama. *Vlak u snijegu*, upravo kao i *Družba Pere Kvržice*, želi djeci, pa tako i odraslima, prikazati kako je u nekim lošijim situacijama najbitnije biti udružen jer se zajedničkom voljom i snagama može sve prevladati i na kraju riješiti. Glavnoga lika, domaćina Ljubana glumi Slavko Štimac koji se je već 1972. proslavio u filmu *Vuk samotnjak*, a Peru i Dragu glume Željko Malčić i Gordana Inkret.²⁰

Slika 5. *Vlak u snijegu* (1976.)

Izvor: <https://hrt prikazuje.hrt.hr/421203/vlak-u-snijegu-2>

7.3. VUK SAMOTNJAK

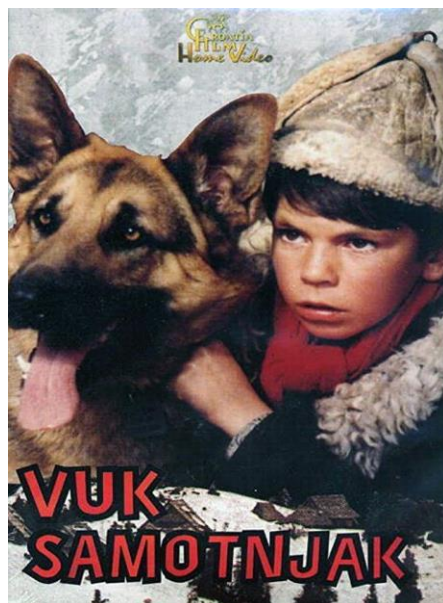
Još jedan igrani film koji je bio omiljen djeci, pa i odraslima, je već spomenuti *Vuk samotnjak*, redatelja Obrada Gluščevića iz 1972. godine. Radnja se odvija u Lici nakon Drugoga svjetskog rata. Dječak Ranko, kojeg je u filmu utjelovio već poznati Slavko Štimac, u planini pronalazi velikoga psa nalik vuku. Ranko spasi psa iz zamke u koju se pas uhvatio i tako se njih dvojica sprijatelje. Ranko psa nazove Hund – po nazivu sa medaljona na ogrlici.²¹ Zbog žitelja sela koji smatraju da je taj pas vuk koji nanosi štetu selu, Ranko potajice svojem novom ljubimcu nosi hranu u planine, a pas ga zauzvrat jednom obrani od vukova. Problemi nastaju kada žitelji zaključe da im je vuk samotnjak pobio ovce, te dižu pobunu. Ovaj film za razliku od *Družbe Pere Kvržice* i *Vlaka u snijegu* govori o odnosu djeteta i životinje.²²

²⁰ Težak, Dubravka (1993) *Vlak u snijegu i Družba Pere Kvržice* –Zagreb: Školska knjiga

²¹ <https://www.rts.rs/page/tv/sr/story/20/rts-1/3786945/vuk-samotnjak---film.html>

²² <https://zlatnavrata.hr/dogadaj/vuk-samotnjak/114>

Slika 6. Vuk samotnjak (1972.

Izvor: <https://www.sedmikontinent.org/novosti/vuk-samotnjak-i-glumac-slavko-stimac-u-novoj-filmskoj-sezoni-sedmog-kontinenta/>

7.4. ZLATKO GRGIĆ, MAXI CAT I PROFESOR BALTAZAR

Kralj animiranih filmova toga desetljeća bio je Zlatko Grgić. Od njegovih djela valja spomenuti seriju jednominutnih filmova *Maxi Cat* (1971-1973) i najznačajniji animirani film svih vremena, *Profesora Baltazara*.

Sve je počelo kada je kratkometražni film *Izumitelj cipela* (1967.) ugledao svjetlo dana i postao pilot-epizoda prve skupine epizoda. U suradnji s Grgićem bio je i Borivoj Dovniković, no on se povukao nakon što se počeo stvarati serijal *Profesor Baltazar*. Autorskoj skupini su se pridružili Boris Kolar i Ante Zaninović. Grgić, Kolar i Zaninović bili su scenaristi, redatelji, crtači i animatori toga djela.²³

²³ Škrabalo, Ivo (2008) Hrvatska filmska povijest ukratko (1896. – 2006.) – Zagreb: V.B.Z

Nakon dvije godine rada bila je gotova prva sezona serije. *Profesor Baltazar* ima četiri sezone i sveukupno pedeset i devet epizoda. Ove četiri animirane serije snimane su od 1967. do 1978. godine. Prva serija sastoji se od trinaest epizoda, a one su povezane jednim elementom: nema licemjernog tona. Prevladavaju igra, opuštenost, radost i zabava. U seriji nema nasilja i radnja se odvija brzo i učinkovito s mnogo gegova. Mudar Profesor Baltazar pomaže prijateljima u nevolji i na taj način se zabavlja i stvara nove ideje. U prvoj seriji epizoda možemo vidjeti kako Profesor Baltazar može predsjedati konferenciju za mir, ali isto tako može i plesti s prijateljima.

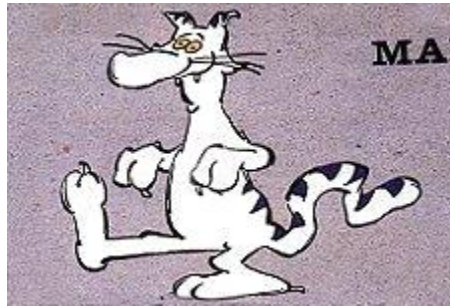
Druga serija epizoda nije više fokusirana na Profesora Baltazara kao glavnog lika, već se fokusiralo na stanovnike Baltazar-grada. U trećoj seriji epizoda glavni likovi su još uvijek stanovnici Baltazar-grada. Autori su usmjereniji prema oblicima i detaljima. Što se tiče tehničkih stvari, u prvoj i drugoj seriji prevladavaju jarke boje, dok u trećoj seriji to nije slučaj. Ono po čemu se Profesor Baltazar ističe u svakoj sezoni je njegova briga o izmišljanju izuma i na taj način pokazuje gledateljima da brine za svoje prijatelje, te da njihove probleme rješava s takvim intenzitetom kao da su to njegovi problemi.

Podosta toga se promijenilo u četvrtoj sezoni počevši od toga da ta sezona ima dvadeset petominutnih epizoda, a ne deset desetominutnih epizoda kao prethodne sezone. Ne čuje se više ni glas komentatora, već samo glazba koja prati priču. Za razliku od prošlih sezona u ovoj više nema eksperimentiranja bojama, već boje odgovaraju predmetima i likovima. Profesoru Baltazaru je oduzet stroj za izume pa je tako i njegov lik nepostojaniji i ne utječe više toliko na priču.

Svaka je epizoda u svim sezonama imala sretan završetak, no u posljednjoj epizodi to nije bio slučaj. U posljednjoj epizodi prikazuje se čudovište koje u stvarnom životu predstavlja smog. Kako bi Profesor Baltazar rastjerao čudovište u zrak pušta miris ivančica. No, ta količina mirisa nije dovoljna da rastjera čudovište i zato je potrebno proizvesti još mirisa. Tako dolazi do začaranog kruga jer ako se miris proizvodi u tvornicama, tada iz dimnjaka ponovno izlazi čudovište u zrak.²⁴

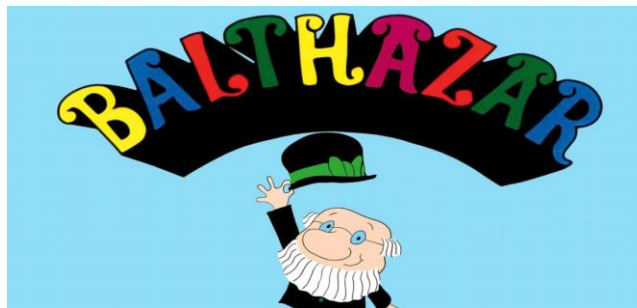
²⁴ <https://www.medijskapismenost.hr/profesoru-baltazaru-zasto-ga-vole-djeca-odrasli/>

Slika 7. Maxi Cat (1971.-1973.)

Izvor: https://www.bcdb.com/cartoons/Other_Studios/Z/Zagreb_Film/Maxi_Cat/

Slika 8. Profesor Balazar (1967.-1978.)

Izvor: <https://kinometropolis.eu/repertoar/krojac-silvestar/>

7.5. TAJNA STAROG TAVANA

Za razliku od sedamdesetih, u osamdesetim godinama snimljeno je manje igranih filmova. Izdvojiti se može film *Tajna starog tavana*. To je jugoslavensko-čehoslovački film snimljen 1984. godine, redatelja Vladimira Tadeja, već spomenutog redatelja *Družbe Pere Kvržice*. U filmu se spominju dva dječaka radioamatera, Miro i Pepek. Miro dolazi iz Zagreba, a Pepek iz Praga i zajedno provode ljetne praznike na otoku Hvaru u kući Mirinog oca. Dječaci na tavanu kuće pronalaze star, neobičan pištolj koji je napravio smušeni izumitelj, Mirin pradjed. Dječaci shvate da je to zapravo antigravitacijski pištolj koji oduzima gravitaciju predmetima i šalje ih u Svemir.

Miro i Pepek odluče iskoristiti i zabaviti se pištoljem, te tako šalju predmete u zrak uzrokujući pomutnju. No, zabava ne traje dugo i počinju se javljati problemi kada međunarodna špijunska organizacija otima dječake kako bi došla do ove moćne naprave, a policija je bespomoćna. Dječake Miru i Pepeka u filmu su utjelovili glumci Mario Mirković i Jiri Guryca. Ovaj klasik namijenjen je djeci školske dobi i znanstveno-fantastičnog je žanra.²⁵

Slika 9. Tajna starog tavana (1984.)

Izvor: <http://www.rogotin.hr/2017/10/19/poklon-ucenicima-hrvatski-klasik-tajna-starog-tavana/>

7.6. ČUDESNA ŠUMA

Zagrebačka škola crtanoga filma u osamdesetim je godinama iznjedrila prvi cjelovečernji hrvatski crtani film *Čudesna šuma*. Film je nastao prema knjizi *Kaktus bajke* Sunčane Škrinjarić. Ilustrator i redatelj filma bio je Milan Blažeković, a godina izdanja je 1986. Radnja filma odvija se u Čudesnoj šumi. Čudesna šuma je mjesto sretnih i bezbrižnih životinja, a samu šumu čuva čarobni hrast koji ima moć da zaštiti svako stvorenje koje se skloni ispod njega. Tako jednom prilikom u šumu naiđe slikar Paleta i zaspi ispod čarobnog hrasta. Kada se probuditi, slikar shvati kako mu je hrast dao moć sporazumijevanja sa šumskim životinjama i kako može stvoriti razne čarolije svojim kistom. Slikar uskoro upozna šumske životinje i prijatelji se s njima, među njima su: lisica Lili, dabar Oštrozub, medvjed Mate, ježevi Do, Re i Mi. Dolazak slikara Palete nije se svima svidio, a najmanje zlobnom Kaktus Caru. On je vladao šumom, a sudeći prema proročanstvu čovjek bi

²⁵ <https://tvprofil.com/film/5028/tajna-starog-tavana>

mogao dokrajčiti njegovu vlast i postati novi vođa. Kako bi spriječio tu situaciju, Kaktus Car odluči poslati svojeg dvorskog čarobnjaka Štapića da nađe slikara i da mu ga dovede. No, kako taj zadatak nije Štapiću pošao za rukom, on se odluči pridružiti šumskoj družini. Shvativši da ga je Štapić izdao, Kaktus Car odluči uništiti cijelu šumu ukoliko se slikar ne preda. Jedino što je sprječavalo Kaktusa Cara da uništi šumu bio je slikarov čarobni kist. Problem je ipak bio što su moći čarobnog kista mogle trajati samo do zore i slikar sa životinjama dolazi do zaključka da je Kaktus Car zao jer nikada nije procvjetao. Družina dođe na ideju da bi Štapić mogao napraviti čarobni napitak od kojega bi Kaktus Car procvjetao. Nakon što je Štapić uspio napraviti napitak, šumska družina odlazi u dvorac gdje je živio Kaktus Car i uspijevaju mu dati napitak od kojeg uskoro procvjeta i konačno postane sretan i dobar. Na taj način u šumi nestaje opasnost i ona napokon postane mirna i sigurna.

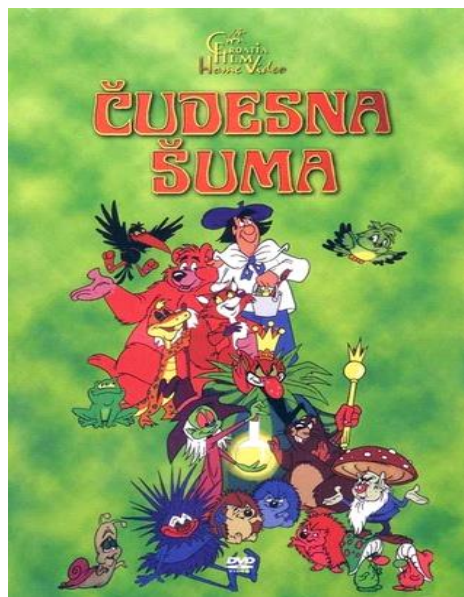
Film *Čudesna šuma* u SAD-u nije bio najbolje prihvaćen zato jer je odskakao od Disneyjevog stila. Za razliku od Amerike, film je na našim prostorima i danas vrlo gledan i popularan.²⁶

Godine 1989. *Čudesna šuma* je dobila i nastavak: *Čarobnjakov šešir*. *Čarobnjakov šešir* samostalna je hrvatska produkcija. Kao i *Čudesna šuma*, tako je i *Čarobnjakov šešir* nastao prema predlošku djela Sunčane Škrinjarić. Radnja filma prati Čarobnjaka Štapića (lika koji se pojavljuje i u *Čudesnoj šumi*) i njegove prijatelje koji žele svim silama pobijediti cara Mrazomora. Car Mrazomor napravio je nevolju tako što je okovao svijet ledom. Kako bi Čarobnjak Štapić i njegovi prijatelji uspjeli savladati Mrazomora za pomoć im je potreban čak i zmaj Ferdinand koji bi sa svojim plamenim dahom mogao otopiti led. No problem je što Ferdinanda prvo moraju probuditi dok on čvrsto spava na dnu vulkana. Zmaj se pridruži Čarobnjaku Štapiću i njegovim prijateljima u pothvatu kako bi vratili Sunčevo svjetlo i toplinu u njihovu šumu. Do ostvarenja samoga cilja ovu neustrašivu družinu čeka niz pustolovina.²⁷

²⁶ https://hr.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cudesna_%C5%A1uma

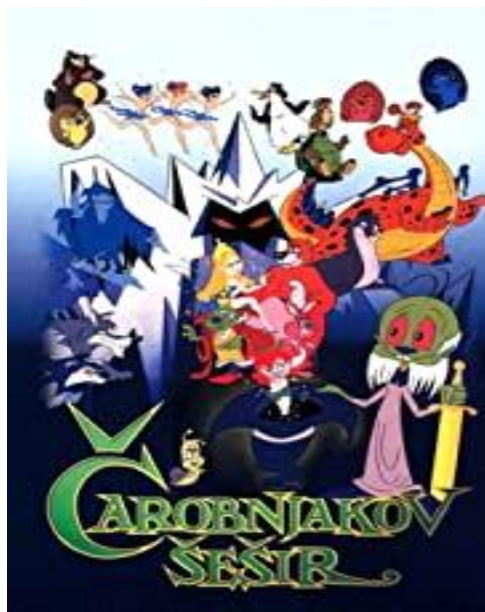
²⁷ <https://tvprofil.com/film/716122/carobnjakov-sesir>

Slika 10. Čudesna šuma (1986.)

Izvor: <https://www.goodreads.com/book/show/16113544-udesna-uma>

Slika 11. Čarobnjakov šešir (1989.)

Izvor: <https://www.imdb.com/title/tt0333215/>

8. ZAKLJUČAK

Cilj rada je bio upoznati se s hrvatskim filmovima za djecu sedamdesetih i osamdesetih godina dvadesetog stoljeća. Samim time, što je u tom razdoblju bilo manje kućanstava s televizijskim priključkom, što istovremeno znači i manje boravka djece pred ekranima. Stariji filmovi za djecu bili su kvalitetniji i primjenjiviji za razliku od današnjih. Bili su ipak maštovitiji, bezazleni i poučni. Moguće je da je razlog tome što filmovi za djecu u to vrijeme nisu bili odviše popularni i dovoljno cijenjeni, pa su autori bili oprezniji kakav će film napraviti kako bi on bio što više primjeren i siguran za djecu.

Može se zaključiti da smo svi mi okruženi tehnologijom i medijima koji svakoga dana utječu na naše navike i stavove. Već kao djeca smo bili izloženi raznim medijskim izvorima, a danas ponajviše internetom i televizijom i njegovim sadržajima. Djeca upijaju i rade ono što vide, i to nisu stvari samo iz stvarnog života, već i iz onog imaginarnog na ekranu.

Smatram da je od velike važnosti prepoznati kvalitetu sadržaja kojeg ćemo dopustiti djeci da gledaju. Nisu svi filmovi primjereni za djecu, koliko god se na prvi pogled činili bezopasnima. Također, vrlo je važno znati koji je filmski sadržaj namijenjen određenoj dobi djeteta. S jedne strane su filmovi koji mogu biti nerazumljivi i sadržajno komplicirani određenoj dobnoj skupini djece, a s druge strane ima onih koji mogu biti nezanimljivi i nedovoljno zahtjevni za pojedinu djecu. Primjerice, nećemo trogodišnjem djetetu prikazivati Vlak u snijegu, kao što ni školarcu viših razreda nećemo prikazivati Profesora Baltazara. Djeci treba omogućiti da zavole filmove sa svješću da mogu utjecati na njihov daljnji kognitivni i emocionalni razvoj, a kako bi to bilo uspješno važno je da smo pažljivi pri izboru sadržaja i vremenskog trajanja prikazivanja.

LITERATURA

- Gilić, N. (2010). Uvod u povijest hrvatskog igranog filma. Zagreb: Leykam
- Peterlić, A. (2000). Osnove teorije filma. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
- Škrabalo, I. (2008). Hrvatska filmska povijest ukratko (1896. – 2006.). Zagreb: V.B.Z.
- Težak, D. (1990). Dječji junak u romanu i filmu. Zagreb: Školske novine
- Težak, D. (1993). Vlak u snijegu i Družba Pere Kvržice Mate Lovraka: Školska knjiga.

Mrežne stranice:

- <https://www.tportal.hr/magazin/clanak/djecji-filmovi-za-dugo-sjecanje-20110325> 27. 08. 2020.
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Dodatak:Popis_hrvatskih_filmova 27. 08. 2020., 24. 09. 2020.
- <https://www.lektire.hr/druzba-pere-kvrzice/> 27. 08. 2020., 28. 08. 2020.
- http://hrfilm.hr/baza_film.php?id=249 27. 08. 2020., 28. 08. 2020.
- <https://zlatnavrata.hr/dogadaj/vuk-samotnjak/114> 28. 08. 2020.
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Profesor_Baltazar 28. 08. 2020.
- <https://www.medijskapismenost.hr/profesoru-baltazaru-zasto-ga-vole-djeca-odrasli/> 28. 08. 2020., 29. 08. 2020.
- <https://www.globalnovine.eu/kultura/film/baltazar-popularni-profesor-prenosio-je-pozitivne-poruke-koje-razumije-cijeli-svijetbaltazar-popularni-pofesor-prenosio-je-pozitivne-poruke> 29. 08. 2020.
- <https://tvprofil.com/film/5028/tajna-starog-tavana> 29. 08. 2020.
- <http://kinotuskanac.hr/movie/tajna-starog-tavana> 29. 08. 2020.
- https://hr.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cudesna_%C5%A1uma 29. 08. 2020.
- <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/i/igrani-film/> 29. 08. 2020.
- <https://www.rts.rs/page/tv/sr/story/20/rts-1/3786945/vuk-samotnjak---film.html> 24. 09. 2020.
- <https://tvprofil.com/film/716122/carobnjakov-sesir> 24. 09. 2020.

POPIS ILUSTRACIJA

- Slika 1. Snjeguljica i sedam patuljaka (1937.),

izvor: <https://www.djecji-rodendani.com/clanci/snjeguljica-i-sedam-patuljaka>

- Slika 2. Družba Pere Kvržice (1970.),

izvor: <https://www.kinoeuropa.hr/arhiva/program/druzba-pere-kvrzice-133163>

- Slika 3. Stari mlin iz filma *Družba Pere Kvržice* (1970.),

izvor: <https://zlatnavrata.hr/dogadaj/druzba-pere-kvrzice/485>

- Slika 4. Ljuban, Draga i Pero - Vlak u snijegu (1976.),

izvor: <http://m.pogled.ba/clanak/quotvlak-u-snijegu-quot-film-zbog-kojeg-jos-cvrsce-vjerujemo-u-zajednistvo-i-prijateljstvo/185858>

- Slika 5. Vlak u snijegu (1976.),

izvor: <https://hrtprkazuje.hrt.hr/421203/vlak-u-snijegu-2>

- Slika 6. Vuk samotnjak (1972.)

izvor: <https://www.sedmikontinent.org/novosti/vuk-samotnjak-i-glumac-slavko-stimac-u-novoj-filmskoj-sezoni-sedmog-kontinenta/>

- Slika 7. Maxi Cat (1971. - 1973.),

izvor: https://www.bcdb.com/cartoons/Other_Studios/Z/Zagreb_Film/Maxi_Cat/

- Slika 8. Profesor Balazar (1967. - 1978.), izvor:

<https://kinometropolis.eu/repertoar/krojac-silvestar/>

- Slika 9. Tajna starog tavana (1984.),

izvor: <http://www.rogotin.hr/2017/10/19/poklon-ucenicima-hrvatski-klasik-tajna-starog-tavana/>

- Slika 10. Čudesna šuma (1986.),

izvor: <https://www.goodreads.com/book/show/16113544-udesna-uma>

- Slika 11. Čarobnjakov šešir (1989.),

izvor: <https://www.imdb.com/title/tt0333215/>

FILMOGRAFIJA

Brcko u Zagrebu (Antun Mazovčić, 1917.)

Snjeguljica i sedam patuljaka (Walt Disney, 1937.)

Šešir (Oktavijan Miletić, 1937.)

Plavi 9 (Krešo Golik, 1950.)

Sinji galeb (Branko Bauer, 1953.)

Crvenkapica (Nikola Kostelac, 1955.)

Milioni na otoku (Branko Bauer, 1955.)

Ne okreći se sine (Branko Bauer, 1956.)

Cowboy Jimmy (Dušan Vukotić, 1957.)

Čarobni zvuci (Dušan Vukotić, 1957.)

Premijera (Nikola Kostelac, 1957.)

Samo ljudi (Branko Bauer, 1957.)

Strašilo (Vatroslav Mimica, 1957.)

Abra Kadabra (Dušan Vukotić, 1958.)

Happy end (Vatroslav Mimica, 1958.)

Samac (Vatroslav Mimica, 1958.)

Inspektor se vratio kući! (Vatroslav Mimica, 1959.)

Koncert za mašinsku pušku (Dušan Vukotić, 1959.)

Dječak i lopta (Boris Kolar, 1960.)

Izgubljena olovka (Fedor Škubonja, 1960.)

Piccolo (Dušan Vukotić, 1960.)

Carevo novo ruho (Ante Babaja, 1961.)

Don Kihot (Vladimir Kristl, 1961.)

Kovačev šegrt (Zlatko Bourek, 1961.)

Lutkica (Borivoj-Dovniković Bordo, 1961.)

Pustolov pred vratima (Šime Šimatović, 1961.)
Surogat (Dušan Vukotić, 1961.)
General i pravi čovjek (Vladimir Kristl, 1962.)
Igra (Dušan Vukotić, 1962.)
Mala kronika (Vatroslav Mimica, 1962.)
Opasni put (Mate Relja, 1963.)
Metamorfoza (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1964.)
Moderna basna (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1964.)
Neman i vi (Boris Kolar, 1964.)
Videl sem daljine meglene i kalne (Zlatko Bourek, 1964.)
Ceremonija (Borivoj-Dovniković Bordo, 1965.)
Mrav dobra srca (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1965.)
Muzikalno prase (Zlatko Grgić, 1965.)
Bećarac (Zlatko Bourek, 1966.)
Mali i veliki (Zlatko Grgić, 1966.)
Muha (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1966.)
Znatiželja (Borivoj-Dovniković Bordo, 1966.)
Izumitelj cipela (Zlatko Grgić, 1967.)
Krek (Borivoj-Dovniković Bordo, 1967.)
Mrlja na savjesti (Dušan Vukotić, 1967.)
Profesor Baltazar (Zlatko Grgić, Boris Kolar, Ante Zaninović, 1967. - 1978.)
Kapetan Arbanas Marko (Zlatko Bourek, 1968.)
412 - 676 (Milan Blažeković, 1969.)
Opera cordis (Dušan Vukotić, 1969.)
Pauk (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1969.)
Per aspera ad asira (Nedeljko Dragić, 1969.)
The end (Milan Blažeković, 1969.)
Čovjek koji je moramo pjevati (Milan Blažeković, 1970.)
Družba Pere Kvržice (Vladimir Tadej, 1970.)
Idu dani (Fadil Hadžić, 1970.)
Largo (Milan Blažeković, 1970.)

Ljubitelji cvijeća (Borivoj-Dovniković Bordo, 1970.)
Pčelica je rođena (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1970.)
Tko pjeva zlo ne misli (Krešo Golik, 1970.)
Kolekcionar (Milan Blažeković, 1971.)
Maxi cat (Zlatko Grgić, 1971. - 1973.)
U gori raste zelen bor (Antun Vrdoljak, 1971.)
Lov na jelene (Fadil Hadžić, 1972.)
Vuk samotnjak (Obrad Gluščević, 1972.)
Živa istina (Tomislav Radić, 1972.)
Deps (Antun Vrdoljak, 1974.)
Kud puklo da puklo (Rajko Grlić, 1974.)
Putnik drugog razreda (Borivoj-Dovniković Bordo, 1974.)
Hitler iz našeg sokaka (Vladimir Tadej, 1975.)
Vlak u snijegu (Mate Relja, 1976.)
Hajdučka vremena (Vladimir Tadej, 1977.)
Iznutra i izvana (Joško Marušić, 1977.)
Mećava (Antun Vrdoljak, 1977.)
Perpetuo (Joško Marušić, 1978.)
Škola hodanja (Borivoj-Dovniković Bordo, 1978.)
Novinar (Fadil Hadžić, 1979.)
Pakleni otok (Vladimir Tadej, 1979.)
Povratak (Antun Vrdoljak, 1979.)
Crna ptica (Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, 1980.)
Luda kuća (Ljubiša Risić, 1980.)
Riblje oko (Joško Marušić, 1980.)
Neboder (Joško Marušić, 1981.)
Ritam zločina (Zoran Tadić, 1981.)
Samo jednom se ljubi (Rajko Grlić, 1981.)
Jedan dan života (Borivoj-Dovniković Bordo, 1982.)
Kiklop (Antun Vrdoljak, 1982.)
Treći ključ (Zoran Tadić, 1983.)

Mala pljačka vlaka (Dejan Šorak, 1984.)
Tajna starog tavana (Vladimir Tadej, 1984.)
U raljama života (Rajko Grlić, 1984.)
Anticasanova (Vladimir Tadej, 1985.)
Za sreću je potrebno troje (Rajko Grlić, 1985.)
Čudesna šuma (Milan Blažeković, 1986.)
San o ruži (Zoran Tadić, 1986.)
Oficir s ružom (Dejan Šorak, 1987.)
Osuđeni (Zoran Tadić, 1987.)
Glembajevi (Antun Vrdoljak, 1988.)
Vila orhideja (Krešo Golik, 1988.)
Čarobnjakov šešir (Milan Blažeković, 1989.)
Čovjek koji je volio sprovođe (Zoran Tadić, 1989.)
Đavolji raj - ono ljeto bijelih ruža (Rajko Grlić, 1989.)
Krvopijci (Dejan Šorak, 1989.)